

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

GÁBRIS Gyula életrajza / Biography of Gyula GÁBRIS
(1942–, Budapest –)

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.000.290

Dátum/Date: 2013. április/April 27.

Ezt az információt közlésre előkészítette

/This information prepared for publication by:

B. WALLNER, Erika és/and BERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

Gábris Gyula életrajza, 2013, pp. 1–6. old., AHU MATT, No. 000.000.290,
<http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

kézirat az Afrikai Kutatási és Kiadási Program Elektronikus Archívumában

Kulcsszavak/Key words

Gábris Gyula életrajza, magyar Afrika–kutatás, magyar Afrika–földrajzi kutatás, biography of Gyula Gábris, Hungarian African studies, Hungarian studies on African geography

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATION

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

GÁBRIS GYULA ÉLETRAJZA / BIOGRAPHY OF GYULA GÁBRIS (1942–, Budapest –)

(A Szerkesztő megjegyzése / Note by the Editor: A Tudástár által elkészítendő részletes életrajz előkészítéseként ezúttal a szerző által hozzánk eljutott szakmai önéletrajzt tesszük közzé. /... ..)

GÁBRIS GYULA SZAKMAI ÉLETRAJZA

1965-ben fejezte be egyetemi tanulmányait az ELTE biológia–földrajz szakán (egy évvel később térképészetből is diplomát szerzett), és ez év július 15-től a Természetföldrajzi Tanszék tagja, előbb mint gyakornok, majd tanársegéd (1966), adjunktus (1972), 1988-tól docens. 1997-ben habilitált az ELTE-n földtudományi (természetföldrajz) témakörben és 1998-ban egyetemi tanári kinevezést kapott.

Az Egyetemen a Földrajzi Albizottságnak, majd 1983-tól a Földrajzi Tanszékcsoporti Tanácsnak volt a titkára. 1992-ben tanszékcsoportvezetői megbízást kapott, amelyet 1995-ben három évre, majd újabb másfél évre meghosszabbítottak. 1993-tól a Természetföldrajzi Tanszék vezetője volt. A megalapítás évében elnyerte a Széchenyi professzori ösztöndíjat. A Kar 2005-ös átszervezésekor a frissen alakult Földrajz- és Földtudományi Intézet igazgatóhelyettesévé nevezte ki a dékán. 2007-ben, korára való tekintettel, minden vezetői megbízása lejárt. 2012 júliusától professor emeritusként folytatja munkáját.

Az egyetemen tanárként töltött 47 év alatt a Természetföldrajzi Tanszéken oktatott tantárgyak jelentős részének gyakorlatvezetője, majd előadója volt. 18 jegyzetet, illetve tankönyvet írt, illetve szerkesztett az általános és a regionális természeti földrajz különböző ágaiban, a csillagászati földrajz és a földrajz természet- és társadalomtudományi alapjai c. tantárgyakhoz. Több kötelező tárgyat oktatott térképész, geológus, meteorológus és környezettan szakos hallgatóknak, és számos speciális kollégiumot is tartott. A Földtudományi Doktori Iskola Földrajz–Meteorológia

programjának vezetőjeként rendszeresen kurzusokat tart, és több doktorandusz témavezetője volt. Közülük hatan szerezték meg a PhD fokozatot. 2009-től az Iskola vezetője. Több tantárgyat oktatott a Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, a Miskolci Bölcsész Egyesület Földrajz Tanszékén, és éveken át részt vett a Kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem magyar nyelvű geográfus képzésében.

Kutatómunkáját az Alföld északi peremének természetföldrajzi vizsgálatával kezdte. Elsősorban geomorfológiai (folyóvízi erózió, terasz- és hordalékkúp-képződés, heglábfelszínek stb.) és hidrográfiai (paleo-hidrográfiai) kérdésekkel foglalkozott. E tárgykörökből készítette diákköri- és szakdolgozatát (a Jászság területén), illetve egyetemi doktori disszertációját (A Sajó–Hernád hordalékkúpjának geomorfológiai problémái), amelyet 1970-ben védett meg „summa cum laude” fokozattal.

Kutatómunkája során foglalkozott vízeróziós, völgy- és teraszképződési kérdésekkel, a reliefenergia újszerű meghatározásával, illetve térképezésével, talajeróziós kutatásokkal. A Tihanyi-félszigetről készített geomorfológiai térképe nyomtatásban is megjelent. A hetvenes években kezdte el tanulmányozni a légi fényképek, majd az űrfelvételek természetföldrajzi hasznosítási lehetőségeit, ennek keretében pl. Magyarország kis- és középtájainak távérzékelési módszerekkel történő kutatását végezte.

1982-től foglalkozott részletesebben a vízhálózat geomorfológiai célú elemzésével. 1983 és 1987 között hat tanulmánya jelent meg e tárgykörben, és ebből készítette el kandidátusi értekezését is, amelyet 1987-ben védett meg. Az Alföld holocén paleohidrológiájának kutatása már e disszertációnak is fontos fejezetét képezte, és a hazai holocén geomorfológiai feltárásának témája is ebből nőtt ki. Kutatásai eredményeiről számos hazai és külföldi konferencián, illetve Tempus ösztöndíj keretében külföldi egyetemi előadásokban számolt be. A témában végzett kutatásainak összefoglalásaképpen 2001-ben készítette el akadémiai doktori értekezését.

A hazai homokterületeken végzett legújabb kutatásai a homokmozgások időrendjének meghatározását, az éghajlat irányította környezetváltozások és az antropogén hatások szerepét célozzák. Jelenleg elsősorban az utolsó 30 000 év felszínfejlődésének tanulmányozását végzi az Alföld területén.

A nemzetközi kapcsolatok révén 1996-ban a *Revue Géographique de l'Est* szerkesztőbizottságának külföldi tagjául választották. Ennek eredménye egy magyar különszám szerkesztése és több (összesen 9 tanul-

mány) megjelenése volt. A folyóvízi felszínalakítás kérdéseinek kutatására alakult európai munkacsoportnak (FLAG) megalakulása óta (1996) magyar tagja, s rendszeresen részt vesz a munkaüléseken. A témakörben alakult IGCP csoport kutatásaiba is bekapcsolódott, így 2008-ban a két-évenként tartott FLAG Biennial Meeting budapesti ülésének és a kapcsolódó terepmunkának a szervezője volt.

Részben államközi, részben az ELTE közvetlen egyetemi kapcsolatai keretében több külföldi tanulmányúton vett részt. 1966-ban Finnországban (1 hónap), 1975-ben Kolozsvárott (12 nap), 1978/1979 Franciaországban (4 hónap), 1982-ben és 1995-ben Zágrábban (10–10 nap), 1983-ban Belgiumban (5 hónap), 1986-ban Pozsonyban és Liège-ben (1–1 hét), 1986-ban Üzbegisztánban (3 hét), 1991-ben Lille-ben és Liège-ben (2–2 hét), 1995-ben Szófiában és Zágrábban (1–1hét), 1999-ben pedig Párizsban (2 hét) járt.

Legnagyobb jelentősége azonban ezen utak mellett az 1975-ben elnyert algériai 6 hónapos ösztöndíjnak volt, amely fontosnak bizonyult szakmai fejlődése szempontjából, és meghatározta későbbi érdeklődését a sivatagi és általában az afrikai kutatások iránt.

Kiemelendő még a Magyar Tudományos Afrika Expedíció 6 hónapos Kelet-afrikai kutató- és gyűjtőútja. A magánkezdemenyezésként indult, utóbb több tudományos intézmény – elsősorban az ELTE és az MTA –, valamint számos vállalat erkölcsi és anyagi támogatásával létrehozott expedíció vezetője és egyik fő szervezője volt. A tíz különböző szakemberekből álló csoport a több mint 20 ezer km-es útról hazahozott gyűjteménye és megfigyelései, valamint az anyag feldolgozása alapján a Természettudományi Múzeumban egy évig nyitva tartó kiállítást, előadássorozatot, hat részes ismeretterjesztő filmsorozatot, könyveket, szacikkeket stb. készített közös, illetve egyéni munkával. E témakörben szakmai előadásai közül kiemelendő a III. Nemzetközi Afrika Konferencián és az Akadémián megtartottak. Hazai szakfolyóiratokban féltucatnyi írása jelent meg tapasztalatairól, és emellett jelentős részt vállalt az ismeretterjesztő előadások és cikkek sorozatából, valamint a kiállítás elkészítéséből is.

Hasonlóképpen saját szervezésű, de rövidebb tanulmányutakon vett részt 1990-ben a Sarki-Urálban (20 nap), 1993-ban a Líbiai-sivatag egyiptomi részében (2 hét), 1994-ben ismét Tanzániában és Kenyában (egy hónap), 1995-ben Marokkóban (3 hét), 1998-ban Tunéziában és Líbiában (4 hét), 1999-ben Iránban (3 hét).

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulatban végzett munkája alapján 1973 óta a Budapesti Szervezet Földtudományi Szakosztályának vezető-ségi tagja, 1982-től az Országos Választmány tagja volt. Munkája elismerésekként 1986-ban az Országos Elnökség elismerő oklevelét, 1990-ben pedig a „Kiváló ismeretterjesztésért” emlékérmét kapta meg. Az újjáalakult Magyar Természettudományi Társulat 1991-ben Bugát–Szentágothai éremmel, 2004-ben Teleki Pál emlékéremmel tüntette ki. Jelenleg a Társulat Földtudományi Szakosztályának elnöke.

A Magyar Földrajzi Társaságban szakosztálytitkárként tevékenykedett 1974-től 1989-ig. Munkáját különböző kitüntetésekkel és oklevelekkel ismerték el, és az elsők között érdemelte ki a MFT Teleki Sámuel érmét. 1989-ben a Közgyűlés négy éves időtartamra főtitkárrá választotta, amely megbízatás többek között a társasági folyóirat, a *Földrajzi Közlemények* főszerkesztői teendőinek ellátására is kiterjedt. 1993 és 2010 között a Természetföldrajzi Szakosztály elnöke volt. 2004-ben a Társaság tiszteleti taggá, majd 2005-ben alelnökké választotta. 2007-ben megkapta a Társaság legmagasabb kitüntetését, a Lóczy érmét.

Az Akadémia Földrajzi Tudományos Bizottságának 1990 és 1993 között titkára, majd pedig többször újraválasztott tagja volt. 1997-ben szervezeti változás után a Földrajz II. (Természetföldrajz) Bizottság elnökhelyettesévé választották, mely ezt a pozíciót a következő választáskor is elnyerte. 2005-ben három évre a Tudományos Bizottság elnöki posztjára került. 1997-ben, majd 2008-ban is az MTA választott közgyűlési doktor képviselője lett. 2008-tól a X. osztály küldöttjeként tagja a Doktori Tanácsnak.

Munkássága elismerésekként 2012-ben Magyar Érdemérem Tisztikeresztje kitüntetést kapott.

Budapest, 2012. november 3.